

OUDESCHOOT, DE HERVORMDE KERK

De kerk van Oudeschoot staat op een verhoging, niet op een terp maar op een uitloper van een zandrug in het veen. Schoot betekent verhoogde zandrug.

De huidige kerk is gebouwd in 1752. Over eerdere kerken het volgende. In een charter van 1315 voor Oudeschoot is sprake van „een vroegere kerk". In 1607: verkoop van bezittingen ten behoeve van het afbetalen van de kosten voor „het opbouwen van haeren kercke ende clockhuys ende ringmuire, alsoeck van de klok ende uirwerk ende opbouw van de schoele".

De oudste afbeelding van de voorlaatste kerk dateert uit 1732. Het is een kerk met steunberen, een toren met zadeldak en een klokkenstoel. Deze kerk was bouwvallig geworden en is in 1752 afgebroken. Op 25 februari 1752 vond de laatste doop plaats.

De nieuwe kerk is gesticht door Menno van Coehoorn van Scheltinga en Martha Kinnema. Een gedenksteen met hun wapens is te zien boven de ingang. De bouw is gerealiseerd door Albert Tjibbes, meestertimmerman en veenbaas te Gorredijk voor 4500 carolusgulden. De eerste doop vond plaats op 26 november 1752. In augustus 1753 werd zij voorzien van ramen gemaakt door Ype Staak. Op 7 juni werd ontvangen van de gardenier van Hare Koninklijke Hoogheidstuinen te Oranjewoud een glas van 36 carolusgulden geschilderd met wapens.

In 1795 kreeg timmerman R.H. Bloembergen opdracht tot het uitnemen van de glazen met „princewapen" en het inzetten van nieuw glas. De ramen zijn nooit teruggevonden.

Exterieur

Het kerkgebouw is een eenvoudige zaalkerk met een regelmatige vorm. In de noord- en zuidzijde drie ramen en in het drieszijdige koor twee ramen. In de noordmuur zijn twee ingangen. De oostelijke is versierd met een lijst en is waarschijnlijk gebruikt als adelsdeur. Boven de westelijke ingang de genoemde gedenksteen. Aan de westzijde een kleine torenspits uit 1823 (de vorige werd door brand verwoest) voorzien van een windwijzer in de vorm van een paard. In de westmuur zijn drie verticale smalle ramen gemaakt. In de zuidmuur aan de westkant heeft een liggend ovaal raam gezeten dat is dichtgemaakt. Binnen is de plaats van dit raam nog te vinden. Dat de kerk op de fundamenten van de vorige kerk is gebouwd is te zien aan de zuidzijde, daar zijn de oude stenen van de vorige kerk nog aanwezig. Aan de westzijde zijn overblijfselen van de grote steunbeer teruggevonden en bij het pad veldkeien, die dienden als fundament van de klokkenstoel.

Interieur

De kerk is in de jaren 1971 en 1972 gerestaureerd. Het interieur heeft daarbij nogal wijzigingen ondergaan. De oude situatie was als volgt: De kerk had een protestantse opstelling. Aan de westzijde twee herenbanken, waarvan de zuidelijke doorliep tot in de huidige consistoriekamer en daar ook een ingang had. Aan de zuidzijde vrouwenbanken, de preekstoel met daaromheen dooptuin met doophek. Tegenover de preekstoel aan de noordzijde stond een herenbank. In het midden was een breed pad waar ook het avondmaal werd gevierd. In het koor stond het orgel met daaronder een herenbank.

Huidige situatie: Het orgel is verplaatst naar de westzijde. De herenbank onder het orgel is opgeruimd evenals het hek van de dooptuin. De herenbank die aan de noordmuur stond en de preekstoel verhuisden naar het koor. Verder is het oude meubilair verdwenen en vervangen door langere banken. Het middenpad is nu smaller dan voorheen. Alleen de twee achterste banken zijn bewaard gebleven. Van de bank aan de zuidzijde is het achterste deel weggehaald zodat de consistoriekamer groter is geworden. Dit is de bank van de Julia Wouters Stichting. De noordelijke bank achterin werd door Bieruma Oosting, die zelf niet kerkelijk was, gehuurd voor zijn boeren. Bieruma Oosting ligt begraven aan de zuidzijde van de kerk. Op de steen een wapen met drie schelpen.

De preekstoel heeft snijwerk in Lodewijk XIV stijl. De statenbijbel op de kansel is van 1660 en is in 1830 geschonken door Evert Post en Antje Haaijes Hornstra.

De herenbank met spijlenfries in het koor heeft een kleurige kuif met wapens Van Scheltinga.

In het koor twee glas-in-lood ramen van Chris Fokma. Ook het nieuwe doopvont is van zijn hand. In het noordelijke raam het licht op het water. En God zeide: „Er zij licht en er was licht", Gen. 1:2. In het zuidelijke raam: licht, doornenkroon en kruis. En Jezus zeide: „Ik ben het licht der wereld", Joh. 8:12. Het oude doopvont staat op zolder. Het is geschonken door douarière Van Harinxma Thoe Slooten, ter herinnering aan haar echtgenoot overleden 4 november 1936. De schaal uit dit doopvont wordt gebruikt in het nieuwe vont.

In het koor een predikantenbord; vier statenbijbels: twee van De Blocq van Scheltinga en twee van de kerkvoogdij. In het middenpad en in het koor veel grafzerken. Twee stenen zijn van buiten gehaald om het

koor vol te krijgen. De stenen dateren van 1554 tot 1847. Namen van begravenen zijn o.a. Crack, Oenema, Van Haren, De Blocq, Hilverling, Scheltinga, Van Rinia. Tevens een steen in het koor met daarop afgebeeld een man en een vrouw. Deze is uit 1604 en van Oenema. In het koor, onder de grootste stenen, bevindt zich een grafkelder.

Van het avondmaalszilver zijn er vier bekers waarvan één uit 1615 of 1638, en geschonken door Hilverling, twee kannen, drie broodschalen en vier offerschalen. In 1786 is een tweede beker geschonken door Arien Antonij en zijn vrouw Neelije Fooy. De beker is in 1738 gemaakt door Sierck Harmens uit Harlingen. De andere zijn in 1849 geschonken door mevrouw De Blocq van Scheltinga.

De lichtkroon bij het koor heeft als opschrift: „Dees kroon is vereerd aan deze kerk Tot dienst van Godes Heilig werk" en is geschonken door Pieter Langius, Ontfanger van de dorpen Rottum en de Gaast en syn Huisvrouw Swaantje Arends den 20 november Anno 1795 (of 1792). De andere kroon en de vier wandlampen zijn naar dit voorbeeld bijgemaakt.

De oude klok was van 1758 en gegoten door Steven Borchhardt te Enkhuizen. De klok had als opschrift 'Soli Deo Gloria'. In 1942 is deze klok weggehaald. De nieuwe klok is gemaakt door Van Bergen in Heiligerlee en heeft als opschrift:

De Dutskers roven d'álde klok
yn neare tsjustre tiid
foar't heechste klinke nou myn stim
myn jubel klear en bliid

Het orgel is in 1871 geschonken door Jhr. van Andringa de Kempnaer. De bouwer is Willem Hardorff (1815-1899), een orgelbouwer te Leeuwarden. In 1972 is onderhoud gepleegd door Verschueren te Heythuizen en is ook het front geschilderd. Op de middelste toren een harp en twee vogelfiguren. Het orgel heeft de volgende dispositie:

Cornet Octaaf 4'	Bourdon 16'	
Salicet 2'	Holpijp 8'	Prestant 8'
Fluit d' Amour 4'	Viool d'Gamba 8'	

Het orgel heeft één klavier, omvang C-f" en een aangehangen pedaal, omvang C-g¹ 1/2 octaaf.

Minze Postma
1999

Literatuur:

Kunstreisboek voor Nederland, Amsterdam 1977

Voorlopige lijst der Nederlandse Monumenten van geschiedenis en kunst, deel 9.'s Gravenhage 1930.

Historisch Geografisch Tijdschrift 96.3.